

ELISA HELLAND-HANSEN

KOPP

HVORFOR KOPP ?

I 2009 brukte nordmenn 45 000 tonn kaffe. Det utgjør nesten 10 millioner kopper kaffe. Ubegripelig mange kopper.

Som toåring drakk jeg melk fra en sølvkopp. Da tingene etter mine foreldre skulle fordeles 55 år senere, ville seks søsken ha samme kopp. Alle husket den som sin egen fra barndommen.

Som åtteåring modellerte jeg min første kopp. 20 år senere kunne jeg kalle meg keramiker. I løpet av de siste 30 år har jeg formet utallige kopper på verkstedet mitt. Enda noen hundre er kommet til på andre verksteder i andre verdensdeler.

Min interesse for denne hverdagslige tingen er like stor i dag – om ikke større. Den har en praktisk funksjon, en sosial funksjon - og et stort kunstnerisk potensiale. Den er enkel og på samme tid kompleks i alle detaljer: linjeløp og rytme i kropp og hank, tykkelse og fordeling av vekt, drikkekantens vinkel og avslutning, valg av farge og dekor og glasurens taktile kvalitet. Den krever fokus og tilstedeværelse i alle ledd fra den som lager den for hånd. Jeg blir stadig utfordret når jeg søker etter kvaliteter som kan bringe liv til denne lille gjenstanden.

I denne katalogen møter du foto av mine kopper fra 2007-2011. Tekstene er ikke direkte knyttet til bildene.

Elisa Helland-Hansen, april 2011

SETTE PRIS PÅ - TIL HVILKEN PRIS

Tenke skisse ringe bestille etterlyse kjøre hente betale løfte dytte bære
kjøre løfte bære åpne skjære veie elte kna sentrere åpne dreie se
myse se vurdere tvile forkaste sentrere dreie revurdere avslutte kutte
tørke vende risse hanke vokse skrape dyppe tørke løfte bære stable brenne
tømme bære lese skrive veie blande røre helle sikte dekorere glasere løfte bære
stable brenne tømme se overveie tvile evaluere se tenke gruble
kaste knuse pusse fotografere prise polstre løfte pakke
bære kjøre sende reise sage male skru se bore snekre
vurdere løfte plassere flytte gruble tvile lyssette vurdere
fotografere åpne drikke smile snakke tro håpe høre fortelle
for deretter å gjenta hele prosessen enda en gang oppdage lytte gjenta
revurdere le gråte tenke gjenta prosessen en gang til gjenta prosessen
en gang til hvile gjenta prosessen en gang til feriere gjenta prosessen
gjenta prosessen en gang til oppdage gjenta prosessen kikke vente
gjenta prosessen gjenta prosessen en gang til reise vandre danse se
fordøye tenke diskutere skrive gjenta prosessen en gang til på 'an
igjen enda en gang gjenta se filosofere hvile gjenta prosessen
en gang til gjenta prosessen utsette fundere gruble skrive
gjenta prosessen enda en gang gjenta forkaste gjenta
enda en gang gjenta prosessen en gang til gjenta
igjen vandre gjenta prosessen lese høre lytte
gjenta prosessen enda en gang og enda
en gang padle seile tenk jeg gleder
meg faktisk til enda en gang.

KOPP

Bestefar sit langt bakoverlent i den svarte skinnstolen sin. På det vetle bjørkebordet rett ved siden av stolen ligg morgendagens avis. Brillene ligg i det åpne brillehuset. Men midt på bordet står det bestefar er mest stolt av framfor alle dei andre tinga han har. Og det er den runde store koppen med handtak så lite at bestefar berre får ein finger inni. Dei andre fingrane held han godt rundt koppen. No ligg bestefar og søv. Han tenker sikkert på koppen. Koppen er kvit med bilde av eit fjell på. Over fjellet står det: gåmeister 1998. Bestefar var med på ein konkurranse der det var om og gjere å gå flest turar. Bestefar var pensjonist og gjekk to gongar for dagen. Bestefar vant og vart veldig stolt. No har han drukke av koppen kvar dag i 13 år. No er bestefar 90, men like sprekk. Eg er glad det er bestefar som eig koppen.

Eli Laupsa, 11 år

Gamlebyen i Beijing, mars 2011. Foran meg har jeg hundrevis av tekopper. I utgangspunktet duger de alle like godt til sitt formål. Derfor burde det være likegyldig hvilken av tekoppene jeg velger. Likevel står jeg lenge og ser på koppene, og kjenner på dem, én etter én, for å finne den riktige koppen.

Antikkens grekere omtalte ting som pragmata. Tingene ble først og fremst oppfattet som bruksgjenstander. Det er vel det som er vårt første forhold til ting: Vi bruker dem til å gjøre noe. Denne bruken har imidlertid ikke bare en funksjonell, men også en emosjonell side. To kopper med samme funksjon kan gi meg vidt forskjellig følelse, og det virker inn på bruken jeg gjør av dem. Derfor fremstår valget av tekopp som et valg av betydning.

En tekopp er bare en ting, men tingene kan ha betydning hvis vi velger å gi dem det, hvis vi ser på dem som bærere av identitet og kontinuitet, snarere enn noe som bare skal forbrukes. Det er en tekopp som skal fylles og tømmes gang på gang, som skal være med meg i år etter år.

Men ingen av koppene jeg ser på i Beijing denne dagen i mars, er den riktige koppen jeg skal ha med meg. Så jeg reiser tomhendt videre. Kanskje jeg finner den neste gang.

BARE EN KOPP ?

Som keramiker laget jeg fra 1975 og utover et større antall kopper. I 1984 skrev jeg i tidsskriftet Kunsthåndverk om to møter med historien som var avgjørende for mitt forhold til denne gjenstanden:

Minoernes keramikk - et sjokk.

Minoerne levde på Kreta for 3-4000 år siden. De hadde keramikere som ikke sparte seg, brukte alle nyanser og tøyde alle muligheter både i smått og stort. Tegnet på kryss og tvers, la på og skrapt av. Ingen standardisering, ingenting av den rasjonaliseringen som stopper tankene. Og tankene dine flyr også når du ser tingene deres i museumsmontrene idag: fulle av overraskelser og en for oss nesten ukjent frihet, så vakre at du blir helt svimmel.

Den nordiske jernalders keramikk - på mange måter minoernes motsetning. Varianter over et par enkle og tydelige former, streker og prikker risset og trykket inn på forskjellige måter. Ingen farger, strenge former. Enormt vakre i sin verdighet, styrke, tyngde.

Hva tenker jeg nå, i 2011? Sjokket fra disse museumsmøtene har naturlig nok dempet seg. Jeg har sett mer, mange andre inntrykk ligger oppå, og jeg lager ikke selv kopper akkurat nå. Men at "bare en kopp" bak et utstillingsglass, laget så langt fra vår egen tid og vårt eget levesett kan utstråle slik kraft og frimodighet, det forundrer meg fremdeles.

Nina Malterud

Keramiker, tidligere professor ved Kunsthøgskolen i Bergen

Steingods, h. 7 cm, vedfyrt sodabrenning 1300° C

Steingods, h. 7 cm, vedfyrt sodabrenning 1300° C

Det er ein nydlig kopp.
Den gjer meg varm kakao.

Isak Øystese Berge, 7 år

Kvar sommer er eg hos onkel Robert. Han er sjømann. Og heime hos han er det ein kopp. Den har han alltid i vinduskarmen. Alltid. Alltid med kaffe. Han spår nemlig i kaffegruten. Den er ganske stor. Med bilde av Hardanger fartøyvernsenter på. Den hvor det står: på rett kjø! Han har den alltid med seg og den står alltid i vinduskarmen. Sjølv i testamentet sto det at den alltid skal stå i vinduskarmen.

Erling Asmundson Mostad, 10 år

Porselen, h. 7 cm, oksyderende brenning, 1240° C

Steingods, h. 9 cm, vedfyrt sodabrenning, 1300° C

Porselen, h. 8 cm, kopperglasur i oksyderende brenning, 1240° C

I min hylla trängs koppar från världens alla hörn. De är kära vänner från kära vänner. Varje dag umgås vi, kopparna och jag. Om konst är kommunikation, så är koppar ett alldeles utmärkt exempel på detta. Varje dag får mina läppar möta det välkända godset, mina händer hålla om spännande former, mina ögon se på de fantastiska relationerna mellan handtag, kropp, yta, se på märken efter händer och verktyg, process och tid. En fysisk upplevelse. Se på dessa koppar av norska Elisa Helland-Hansen; hur leran tillåtit behålla sin karaktär genom hela resan, hur kroppen har den elegant flödiga linje som ack så många konsthantverkare i "det goda hantverkets namn" motar bort, okänsligt och obegripligt. Se hur handtaget tycks växa ut från koppen som en naturlig del. Se hur porslinets kyla framhäver det varmbruna kaffet, den intelligent och tekniskt komplicerade svarta linjen på koppens utsida leker med drycken i koppen. Porslinet är tjockt och tungt. Kaffet håller sig varmt länge. . . . . Det kallar jag konsthantverk!

Jennifer Forsberg, keramiker

Publiserat i magasinet Österlen 360° sommaren 2009

Porselen, h. 10 cm, oksyderende brenning 1240° C

Living with thirteen other people, you can't expect your favorite mug to always be waiting for you in the morning... especially when five of your housemates have decided that it, too, is their preferred cup. You find yourself looking for it when it's not in the cupboard. Places the cup could be hiding: in the dishwasher; forgotten in the living room, out in the studio, or, worst of all, hidden away in someone else's room. Soon, you find you're not the only one having these thoughts. Lunchtime conversations quickly turn to investigations of when the last time was that anyone saw the beloved mug. As you finish your meal and return the bread to its place, the mug in question sits on the shelf just above your own. The name on the shelf is that of your roommates. If you take the cup, your roommate will know it was you. You decide then that there is only one thing to do. You must travel to Norway and find the maker of the cup, so that you may acquire an Elisa mug to call your own.

Crista Ames

American ceramic artist, resident at Ceramic Research Center; Guldagergård, Denmark 2011

HVA ER EN KOPP ?

Kopper er bruksgjenstander – redskaper til å drikke av. Derfor er de nødvendige, vi kan ikke klare oss uten. Men det vi bruker hver eneste dag blir hurtig rutine, og i rutinen blir innholdet viktigere enn emballasjen. Vi ser kaffen, men ikke koppen.

Om morgenteen hadde blitt servert i den tysk-sveitsiske surrealisten Meret Oppenheims *Object (Le Déjeuner en furrure* eller *Lunch i skinn*) fra 1936, ville koppen blitt viktigere enn innholdet. Riktignok er både kopp, asjett og teskje av det tynneste og sprøeste porselen, men alle deler er svøpt inn i et kinesisk gasseskinn. Og det gjør koppen påfallende, så påfallende at vi ser den øyeblikkelig. Ingen liker å få hår i munnen, og her får vi en hel pels. Skinnen er fint å klappe, men ekkelt å smake på. Og når objektet i tillegg er konkavt og dekket av hår, gir det også erotiske assosiasjoner, og blir et aldri så lite feministisk opprør mot alle de maskuline skulpturene vi ellers er omgitt av.

Når koppen på en eller annen måte blir påtagelig, SER VI DEN. Oppenheim valgte et gasseskinn – det er et sterkt middel, men kan bare brukes én gang. Elisa Helland-Hansen har valgt en vanskeligere vei, for hun tilfører ikke koppen et fremmed stoff. Hun lar form, farge, tekstur, ornamentikk og berøring utgjøre de elementer som skal gjøre den så påfallende at vi blir oppmerksom på den. Når vi griper fatt i koppen, kjenner vi overflaten prikke mot huden, men også at den sitter så godt i hånden at den virker som et håndtrykk fra kunstneren selv. I tillegg kommer et fargeskimmer som pirrer øynene. Slik vekkes våre taktile sanser, og de igjen utfordrer smakssansen. Det er når koppen makter dette på keramikkenes egne premisser, at den når sin bestemmelse, – som et keramisk kunstverk.

Tekstil: Ida Helland-Hansen 2011

Steingods, h. 8 cm, vedfyrt sodabrenning | 1300° C

ELISAHELLAND-HANSEN
Born 1950 in New York
Residence in Bergen, Norway
Tlf: +47 9345 1821, email: elisa@online.no
www.elisa-hh.no

EDUCATION

National College of Art and Design, Bergen, Norway 1975-78
Trondheim School of Art, Norway 1973-75

SOLO EXHIBITIONS, SELECTED

Gallery Ann Linnemann, Copenhagen, Denmark 2011
Vandhuset, Hjørring, Denmark 2010
Sogn & Fjordane Art Museum, Norway 2009
Kunstnerforbundet, Oslo, Norway 1988, 96, 2009
Kaolin, Stockholm, Sweden 2008
Gallery Villvin, Risør, Norway 1993, 2007
Sintra, Gothenburg, Sweden 2003
Gallery Vikerødgården, Hamar, Norway 2000
Blås & Knåda, Stockholm, Sweden 1994, 99
Gallery NK, Rogaland Art Center, Norway 1992
Drammen's Museum, Norway 1991
Union Hotel, Geiranger, Norway 1990
National Museum of Decorative Arts, Trondheim, Norway 1986

GROUP EXHIBITIONS, SELECTED

Artifact Gallery, Deloraine, Tasmania, Australia 2011
Penland Museum of Art, North Carolina, USA 2010
ESSENS, Kunstbanken Hamar, Norway 2010
Kunstnerforbundet, Oslo, Norway 1988, 2010
Gallery Vikerødgården, Hamar, Norway 1990, 2009
Red Star Studios, Kansas City, Missouri, USA 2008
Gallery Voss, Norway 2007
Art Association Verdens Ende, Tjøme, Norway 1992, 2001, 07
NAU Art Museum, Flagstaff, Arizona, USA 2006
European Ceramic Context 2006, Bornholm, Denmark 2006

Keramikcentrum, Pankov, Berlin, Germany 2005
The Danish Museum of Ceramics, Grimmerhus, Denmark 1997, 2002
Gulgong County Hall, Australia 2001
Norwegian Contemporary Ceramics, Amsterdam, Holland 1999
Greenville Museum of Art, North Carolina, USA 1999
Gallery Studiolo, Iowa, USA 1999
Tendencies, Gallery F15, Moss, Norway 1986, 89, 98
Riksutstillinger på vandring, Norway 1996-97
Joanne Rapp Gallery, Arizona, USA 1997
Hordaland Art Center, Bergen, Norway 1996
Gallery Snipetorp, Skien, Norway 1989
Museum of Decorative Arts and Design, Oslo, Norway 1989

PUBLIC COLLECTIONS

Sogn & Fjordane Art Museum, Førde 2009
The National Museum of Art, Architecture and Design, Norway 2009
Museum of Decorative Arts and Design, Oslo 1986, 89, 96, 2007
The West Norway Museum of Decorative Art 1990, 92, 96, 2007, 09
National Museum of Decorative Arts, Trondheim 1986, 2007
Røhsska Museum, Gothenburg, Sweden 2003
Swedish Art Council (Statens Konstråd) 2003
Rackstad Museum, Sweden 1994
Arts Council Norway 1985, 86, 88
The Norwegian National Collection 1985

TEACHING

Summer class Penland School of Crafts, NC, USA 2010
Visiting artist/workshops, Guldagergaard, Denmark 2002, 03, 06, 07
Visiting artist, Utah State University, USA 2006
Professor at HDK, Gothenburg University, Sweden 2000-05
Visiting artist, Colorado University, USA 2004
National College of Art and Design, Bergen, 1983-2000
Guest lecturer in Sweden, Denmark, Germany, Australia, Iowa, California, Wisconsin, Arizona, North Carolina, Colorado, Utah and New York

foto og layout: Elisa Helland-Hansen - layoutkonsulent: Kristine Hjertholm - trykk: Kraft Digitalprint
støtte til katalog: Utenriksdepartementet/Norske Kunsthåndverkere - © Elisa Helland-Hansen 2011

